افریشیائی نظمیں

ایس ایم اختر

ایس۔ایم۔اختر

افریشیائی نظماں

ایس۔ایم۔اختر

افریشیائی نظماں

شیخ غلام علی اینڈ سنز

لاہور ❋ حیدر آباد ❋ کراچی

جملہ حقوق بحق مترجم مؤلف محفوظ

طابع ************* شیخ نیاز احمد

مطبع ************* غلام علی پبلشرز، لاہور

بار اوّل ************* ۶؍جنوری ۱۹۷۶ء

قیمت ************* پچیس روپے

MASOOD FAISAL JHANDIR LIBRARY
Acc No. 184084
★ MAILSI ★

TECHNICAL SUPPORT BY
CHUGHTAI
PUBLIC LIBRARY

مقام اشاعت

شیخ غلام علی اینڈ سنز پبلشرز

ادبی مارکیٹ ** چوک انارکلی *** لاہور

تیسری دنیا

دے ہر وسنیک

دے ناں

ویروا

میرے ولّوں

مَیں ایہہ ترجمہ کیوں کیتا تے شاعراں وِچوں افریقہ تے ایشیا دے لکھاریاں نوں کیوں چُنیا سچ پُچھّو تے میرے کول ایس سوال دا کوئی ٹھکواں جواب نئیں ، سِدھی پدھری گل ایہہ وے پئی میرا دل کیتا، دل انج کیتا کہ کوئی چوداں پندراں ورھے پہلاں اک انگریزی رسالے چ اک افریقی نظم نظریں پئی جنوں پڑھ کے ایسراں لگّا جویں ساڈی پینڈو رہت بہت والا شاعر ساڈے ای پنڈاں گراواں دیاں گلّاں کر رہیا اے (ایہہ نظم کیمرون دے شاعر ای یونڈو دی اے تے ایہدا ترجمہ ایس مجموعے دا حِصّہ اے)، ایس نظم چ محبوب دے رُجویں حُسن دا ذکر اے، ترہائی مُجھ دی چاہنگڑ اے تے ہجر وصال دیاں او ہو منزلاں نیں جنھاں نال ساڈے ملک تے

وکھو وکھ خطیاں دے ادب نکو نک بھرے ہوئے نیں۔

ایس نظم دا ترجمہ کجھ یار بیلیاں صلاحیا تے میری ہمّت ودھی، دوچار افریقی تے ایشیائی شاعراں دے مجموعے ہتھ تھلّے آئے تے ایہہ ڈٹھّا کہ شاعر بھاویں فلسطینی ہووے بھاویں انگولے دا، ویتنام دا واسی ہووے یا چین چ رہندا ہووے اوہدی سوچ دا رُخ اکو ہندا اے تے اوہدی تاہنگ وی سانجھی ہندی اے ــــــ آپو اپنے وطن دی آزادی دی تاہنگ!

ایس مجموعے چ بہتیاں نظماں اوہ نیں جنھاں چ غیر ملکی حاکماں دی ننِدیا کردیاں ہویاں وطن پیار دے گاوَن چھوہے گئے نیں۔ ایہناں نظماں نوں ویکھ کے ایہہ اندازہ ہندا اے کہ تریجی دنیا دے وسنیکاں دے دُکھ سُکھ دی کیڈی وڈی سانجھ اے، کِتے کامیاں دے متّھے وگدے مُڑھکے دا ذکر اے تے کِتے چٹّی چمڑی والیاں دی لُٹ کھسٹ دا، کدی ننگا پنڈا ہنڈاؤن دا رونا اے تے کدی بھکھ تریہہ نال چُپ چپیتی مرن دا، ایہدے نال ای آس امید دے چانن دی سُلکھنی دس وی تھاؤں تھائیں ملدی اے، ایہہ چانن کدی سینی گال دے ڈیوڈ ڈیوپ دی نظم چ ڈھلکدا اے تے کدی انقلابی عرباں دی سوگند وچوں جھاتیاں ماردا اے۔

دُوجیاں کجھ نظماں وچ اپنوں اپنے علاقیاں دے مارڑے رہن سہن

تے بدّل جھکڑ جیہاں بلائیں دیاں بھریاں تصویراں وی ملدیاں نیں، چین تے ویتنام دیاں نظماں دے لکھاری اوہ لوک نیں جہڑے وڈے شاعر ہون توں اڈ اپنے اپنے ملک دے وڈے آگو وی اکھواندے نیں۔ ایہناں دیاں نظماں وچ وی اوہناں آوکڑاں تے اوہناں تے قابو پان دا ذکر اے جہڑیاں نویں آزاد ہوئے یا ہون والے ملکاں دیاں تقدیراں نیں۔

چھیکڑ دیاں ترے نظماں اوہناں شاعراں دیاں نیں جنہاں دی وسوں تے امریکہ جئے چٹے ملک چ اے، پر ہین او حبشی نسل دے، ایہناں دی مڈھلی سوچ وی او ہو ای اے جہڑی اوہناں دے افریقہ دے وسنیک کالے بھراواں دی اے۔

رہ گئی گل ترجمے دی تے ایہدی بابت عرض اے پئی ایہہ کم ڈاہڈا اے، کسے زبان نوں دوجی زبان چ پرتنا آوکھی منزل وے، ہر زبان دی اپنی لفظی بنت تے اودھی اپنی شیرینی کسے اوپری زبان چ اوسے طراں کسراں ڈھل سکدی اے؟ جتھوں تیک ہو سکیا اے میں لفظی ترجمے دے نال نال نظم دی روح نوں پھٹڑ نئیں ہون دتا، میں ایہدے چ کتھوں تیک پورا اتریا واں ایہہ دسنا میرا کم نئیں، میں اینوں پڑھن والیاں دے دین ایمان تے چھڈنا واں۔

اخیر تے میں منور جعفری، اظہر جاوید، کشور ناہید تے شفقت تنویر مرزے ہوراں دا ذکر ضروری سمجھنا واں، جنہاں کتاباں تے شاعراں دی چون

توں ئے کے ترجمے، کتابت، پروف ریڈنگ تے چھپائی تیک دی ہر منزل تے اڈواڈ میرا ہتھ ونڈایا تے مینوں واہوا اصلاح مشورے دِتّے۔

۶ر جنوری ۷۶ء
لاہور

ایس ایم اختر

افریقی نظمیں

ڈیوڈ دیوپ

سینی گال دا جوانا مرگ شاعر ڈیوڈ دیوپ
سن ستائی وچ جمیا تے سن سٹھ وچ اک ہوائی
حادثے وچ اللہ نوں پیارا ہو گیا، اپنی تھوڑی عمر
چ اپنی ماڑی صحت سیوں چوکھا چر ہسپتال چ
وی رہیا،
اپنے ملکوں باہر کئی واری فرانس تے لہندے
افریقہ دے دوجے ملکاں چ آؤندا جاندا رہیا،

Africa

Africa my Africa

Africa of proud warriors in ancestral savannahs

Africa of whom my grandmother sings

On the banks of the distant river

I have never known you

But your blood flows in my veins

Your beautiful black blood that irrigates the fields

The blood of your sweat

The sweat of your work

The work of your slavery

The slavery of your children

Africa tell me Africa

Is this you this back that is bent

This back that breaks under the weight of humiliation

"افرقا"

مرے جدی تے سر سبز گھا بوٹ والے مداناں
دے ماناں بھرے سورمے فوجیاں دی زمیں !
افرقا جسدی بابت مری وڈی ماں،
دُور دریا دے کنڈے اُتے،
تیری وڈیائی دے گوُن چھوہندی رئی !
افرقا تیرا جانوں تے ساں نہ کدی پر ترا
خون رگ رگ مری وچ وگدا رئیا،
خون سوہنا تے کالا ترا،
پیلیاں دیس دی پیچدا !
افرقا تیرے متّھے پسینے دا چوندا لھو
تیرے کم دے پسینے تے تیرے وگاراں دے کم !
افرقا تیرے پُتر وگاراں پھڑے ویکھناں !
افرقا وگڑا اُحلیہ تیرا ویکھناں !
کنڈ کُبّی۔ نموشی تے خواری دے بھار ہیٹھ ٹُڈی ہوئی،

This back trembling with red scars

And saying yes to the whip under the midday sun

But a grave voice answers me

Impetuous son that tree young and strong

That tree there

In splendid loneliness amidst white and faded flowers

That is Africa your Africa

That grows again patiently obstinately

And its fruit gradually acquire

The bitter taste of liberty.

افرقا پورے سُورج دی دُھپ پج تیری
پیٹھ لاساں تے زخماں بھری کنبدی
شوشکاں کھاوندی، ظلم نوں مَنّ دی !
اک آواز ڈھنگی تے گمبھیر میرے منوں اُٹھکے
انج تلقین کر دی اے، بےصبریا، اتھریا ویخ !
چٹے تے کُرمائے پُھلّاں دے وچکار،
شاناں دے نال اک اِکلّے چھبیلے کھڑے رُکھ نوں
رُکھ ایہو ہے میرا تے تیرا وی اوہ افرقا
جھڑا فیر آستے آستے، ہک دے زور تے
وَدھ کے پھل رٹیا اے تے پھل اوسدے وچ
گُڑتن ازادی دے کوڑے کسیلے مزے ہار ہے!

اگسٹنہو نیٹو

ایہہ وڈا شاعر جہڑا اجکل انگولا دی تقدیر دا مالک اے سن بائی[۲۲] چ جمیا سی، لزبن توں ڈاکٹری پڑھ کے انگولا پرتیا تے اپنے پیشے چ رُجھ گیا،

اپنے ملک دے ادبی اکٹھاں چ رج کے حصّہ لین دے نال نال انگولا دی ازادی واسطے وی بڑا کم رکیتا تے سن سٹھ[۶۰] چ ایم پی ایل اے دی اگوائی سانبھی، سن سٹھ[۶۰] چ ای قید ہو کے پرتگال دی جیل اندر ڈکیا گیا پر اوتھوں سن باٹھ[۶۲] چ نس گیا،

پرتگالی تے انگولی چ ایہدیاں کئی نظماں چھپیاں ملدیاں نیں۔

Farewell at the Moment of Parting

My mother

(oh black mothers whose children have departed)

you taught me to wait and to hope

as you have done through the disastrous hours

But in me

life has killed that mysterious hope

I wait no more

it is I who am awaited

Hope is ourselves

your children

travelling towards a faith that feeds life

رب راکھا

میری مائے سی مینوں تلقین تیری،
(اللہ رحم کرے ماواں کالیاں تے جنہاں بچڑے لئے و نجا اپنے)
مَیں اُڈیکاں تے نالے امید رکھاں
اوسے طراں ای جسراں توں آپے
ہو کے آؤکھیاں آڈکراں جھلیاں نیں!
میتھوں پچھیں تے اوہو امید کُھٹی
میرے جندڑی نیں ہلے لادتی
مینوں کسے دی کوئی اُڈیک ای نیئیں
سگوں تاہنگ اے لوکاں نوں ہُن میری!
اسی آپلے امید تے آس وی آں
اسی بچڑے تیرے آں، تڑپتے آں
لک بنھ کے اوس یقین دی راہ
چوگا جندڑی دا لو کی کہن جنھوں،

We the naked children of the bush sanzalas
unschooled urchins who play with balls of rags
on the noonday plains
ourselves
hired to burn out our lives in coffee fields
ignorant black men
who must respect the whites
and fear the rich
we are your children of the native quarters
which the electricity never reaches
men dying drunk
abandoned to the rhythm of death's tom-toms
your chilren
who hunger
who thirst
we are ashamed to call you mother
who are afraid to cross the streets
who are afraid of men

اساں جھاڑ جھنکار دے واسیاں نیں
ڈِٹھّا مُنھ نہ کسے اسکول دا وی
ننگے پنڈے ہنڈاؤندے گلیاں وِچ
بھیڑی شکل دُپہر نوں رڑے اُتے
کھدولیراں دے لے کے کھیڈنے ہاں
کامے بنکے کافی دی پیلیاں وچ
لمب اپنی آپ کڈھاؤنے آں
اسی کالے کلٹّر نذان لوکی
چِٹّی چمڑی دے اگے وِچھنے آں
نالے کمبنے آں بجنتہ ورکولوں !
اسی تھاں اجیہی تے ہاں واسی
جتھے بجلی نے پَیر نئیں پایا
اسی موت دے ڈھول دی تھاپ اُتے
بھوں کھاندیاں کھاندیاں مرجاندے ،
اساں بُھکھ تریہہ دے پھنڈیاں نوں
ماں آہندیاں وی تینوں سنگ آوے
سانوں گلیاں ٹِبیاں خوف آوے
اسی تبکنے آں آدم زاد کولوں

It is ourselves

the hope of life recovered

اسی لبھ کے آس نوں لے آئے
اسی آپے ای آس آں جندڑی دی !

انٹونیو جیسینٹو

انگولا دا ایہہ شاعر وی اپنے ملک دے
مشہور شاعراں وِچوں اے تے اوہنوں دا ای
جم پل اے، ایہدیاں نظماں افریقی شاعراں دے
چونویں مجموعے چ چھپ چُکیاں نیں،

❀❀❀❀

Monangamba

On that big estate there is no rain
It's the sweat of my brow that waters the crops :
On that big estate there is coffee ripe
and that cherry-redness
is drops of my blood turned sap.

The coffee will be roasted,
ground, and crushed,
will turn black, black with the colour of the contratado !

Black with the colour of the contratado.
Ask the birds that sing,
the streams in carefree wandering
and the high wind from inland :

کامیاں تے اِک نظم

مُڑ کا منھّے دا، مینہہ دی تھاں میرا
وڈے رقبے دی فصلاں پیچدا اے،
اوسے رقبے وڈے تے رت میری
رسا بن کے کافی دی فصل اندر
ڈہلکاں مار دی لالیاں وِچ دِسّے،
پک، رُڑکے، پڑکے ایہہ کافی
کامے والیاں کالخاں لے آوے!
ویکھو پچھ کے جھکدے پنچھیاں توں
وگدے اپنی دُھن چ نالیاں توں،
اُچّی واء توں وی
پچھوں آ کے ٹھکدی اے جھڑی،

Who gets up early ? who goes to toil ?
who is it carries on the long road
the hammock or bunch of kernerls ?
who reaps and for pay gets scorn
rotten maize, rotten fish,
ragged clothes, fifty angolares
beating for biting back ?

Who ?

Who makes the millet grow
and the orange groves to flower ?
— — Who ?
who gives the money for the boss to buy
cars, machinery, women
and Negro heads for the motors ?
Who makes the white man prosper,
grow big-bellied - get much money ?
— — Who ?
And the birds that sing,
the streams in carefree wandering
and the high wind from inland
will answer :
- - Monangambeeee......

کھڑا فجر نوں اُٹھ کے کار کردا ؟
کھڑا لمیاں راہواں تے جُھکدا اے ؟
ڈولی کدی تے کدی پنڈ گریاں دی،
کنّوں واہڑی دی طلب چ ملے گھوری
ریراں پاٹیاں، سڑی مکئی نالے
بُسی مچھی تے بھوں کے ڈنّ اُتوں
ایس لئی کہ کوئی اگوں گسکدا اے
ہتھ جُھکدا اے !
کھڑا دسّو جوار اُگاؤندا اے
کسراں پنگرے باغ نرنگیاں دے ؟
کون حاکماں دے پلّے بنھ چھلوں
حبشی مستری موٹراں لئی، نالے
کلاں، کاراں، سوانیاں لے دیندا،
کھڑا گورے دی گوگڑ کڈھا کے تے
مال متّے ولوں لہر بہر کردا ؟
ایہدا دین گے اوہو جواب آپے
پنچھی چہکدے تے اوہو ندی نالے
نالے واء اچی چھپّوں آن والی !

Ah, Let me at least climb the palm trees

Let me drink wine, palm wine

and fuddled by my drunkeness forget

- - Monangambeeee......

●

ہور کجھ نیئں تے
مینوں چڑھ کھجور دے رُکھ اُتے
ڈیک اوس شراب دی لاؤن تے دے
جنوں پی کے بھونتلاں، مست ہوواں
نالے بُھل جاواں سبھے جھیڑیاں نوں !

******

کولیسی بریو

گھانا دا ایہہ شاعر سن اٹھائی[۲۸] چ جمّیا سی، گھانا
یونیورسٹی دا گریجوایٹ اے تے اجکل عکرہ دے
فارن آفس چ کم کردا اے ،

❋❋❋❋

A Plea for Mercy

We have come to your shrine to worship—

We the sons of the land.

The naked cowherd has brought

The cows safely home.

And stands silent with his bamboo flute

Wiping the rain from his brow :

As the birds brood in their nests

Awaiting the dawn with unsung melodies ;

The shadows crowd on the shores

Pressing their lips against the bosom of the sea

The peasants home from their labours

Sit by their log fires

Telling tales of long ago.

Why should we the sons of the land

رحم دی اپیل

اسی دھرتی دے پُت ہاں آ گئے آں
تیرے در اُتے سیس نواونے نوں!
گاواں سانبھ کے گھر نوں لے آیا
راکھا مال دا، ننگ دھڑنگ چھیڑُو،
اپنی وانس دی ونجھلی لے کے تے
ٹُنکے مینہہ دے متّھیوں پُونجھدا اے،
سوچاں سوچدے آہلنے وِچ پنچھی
چُپ چاپ سویل اُڈیکدے نیں۔
کنڈیاں اُتے پرچھاویاں، شام ویلے
بُل پانی دی ہِک دے نال لائے
ہالی مُڑدے نیں گھراں نوں کار کر کے
اگّاں سیکدے نیں، باتاں پاوندے نیں۔
تیرے در تے رہن گے کد تیکر
پُترّ دھرتی دے نامُراد بیٹھے؟

Plead unheeded before your shrine,

When our hearts are full of song

And our lips tremble with sadness ?

The little firefly vies with the star,

The log fire with the sun

The water in the calabash

With the mighty Volta

But we have come in tattered penury

Begging at the door of a Master.

بھرے گیتاں دے نال نیں دِل ساڈے
بُل دُکھ دے ماریاں کشدے نیں !
اگ بھک دی سورج نوں اکھ مارے
جگنو لائے منتھا نال تاریاں دے
پانی ٹھُوٹھے دا آپیوں باہر ہو کے
زوراور دریا نوں چھنڈ دا اے
لیرڑے غربت دی لیراں دے لا کے تے
تیرے در اُتے مالکا آ پُجے !

ஐஐஐஐஐஐஐஐஐஐஐ

اُووِنز ولیمز

۳۵

سن پینتی دا جم ایہہ جوان شاعر

گھانا یونیورسٹی چ پڑھدا رہیا تے اوتھے

ای انسٹی ٹیوٹ آف افریقن سٹڈیز چ کم کردا

اے، ایہدی رُجھ دا شعبہ افریقا دی گھروکی تے وکھو وکھ

خطیاں دی بولیاں چ لکھی شاعری اے، اُجکل

اِک ادبی رسالے دی اڈیٹری وی کردا اے،

۶۴

ایہدی نظماں دا اک مجموعہ سن چوٹھ چ

چھپیا سی۔

Song of War

I shall sleep in white calico ;
War has come upon the sons of men
And I shall sleep in calico ;
Let the boys go forward,
Kpli and his people should go forward ;
Let the white man's guns boom,
We are marching forward ;
We all shall sleep in calico-
When we start, the ground shall shake ;
The war is within our very huts ;
Cowards should fall back
And live at home with the women ;

جنگی ترانہ

جے مَیں سُتّا تے سواں گا کفن اندر
دھڑ دھڑ کردے پچھے کفن اندر
ایس لئی کہ
جنگ نے لائے نیں ڈیرے سراں تے ساڈے ایانیاں دے!
مُنڈے گبھرو ودھ کے جان اگے
پچھے رُوے نہ پنڈ دا چودھری وی،
دھانے توپاں دے گوریاں کھول دتے!
اسی سارے دے سارے ای ودھ رئے آں
اسی سُتے تے سواں گے کفن اندر
دھڑ دھڑ کردے پچھے کفن اندر!
اُسی ٹھلے تے کمبے گی بھوئیں ساری
ساڈی وسوآں وچ جنگ اپڑی اے
بزدلاں نوں چاہئی دا رہن پچھے
اپنے گھراں چ نال سوانیاں دے

They who go near our wives
While we are away in battle
Shall lose their calabashes when we come.
Where has it been heard before
That a snake has bitten a child
In front of its own mother ;
The war is upon us
It is within our very huts
And the sons of men shall fight it
Let the white man's guns boom
And its smoke cover us
We are fighting them to die.
We shall die on the battlefield

ساڈے لام تے ہُندیاں مغر پچھّے
ہتھ پائے گا جھڑا زنانیاں تے
ساڈے پِتّاں نوں پرت کے آؤن اُتے
سبھو کجھ وِنجائے گا ویکھ لینا !
اسی سُتّے تے سواں گے کفن اندر
دھڑ دھڑ کر دے پچھے کفن اندر

اَج تیک نئیں ویکھیا ناگ جھڑا
پُتر ماں دے ہُندیاں ڈنگ جاوے
جنگ آ پجی ساڈے سراں اُتے
ساڈی وسوآں، گلّیاں، گھراں دے وچ
ساڈے سُورمے لڑن گے توڑ تیکر
اسی توپاں دے دھوئیں دے وچ وڑ کے
دھاوا بول کے گوریاں دُشمناں تے
اک اک نوں جانوں مُکا دیاں گے
اسی سُتّے تے سواں گے کفن اندر
دھڑ دھڑ کر دے پچھے کفن اندر
اسی مرے تے مراں گے جنگ اندر
بناں جنگ مدان توں ہور کدھرے

We shall like death at no other place,

Our guns shall die with us

And our sharp knives shall perish with us

We shall die on the battlefield.

دُوجے تھاں دی موت منظور ناہیں
اسی ہوئے فناہ تے نال ساڈے
چھُرا تیز تے توپ تفنگ ساڈی
دم دے گی جنگ مدان اندر
اسی مرے تے مراں گے جنگ اندر
اسی سُتّے تے سواں گے کفن اندر
دھڑ دھڑ کردے پھٹّے کفن اندر

فلیویں راینو و

فلیوین راینو و مڈغاسکر (مالاگاسی) دے اِک
۱۹۱۴
صوبے دے گورنر دا پُترّ اے، ایہہ سن چوداں چ
جمّیا سی، اپنے مُلک دے راجگھر دے دوالے
پینڈو وسوآں چ پھرن والے ایس شونقی شاعر دیاں
نظماں چ اوہو رنگ بھُیں ماردا اے جھڑا ایہو
جئے خالص گھرو کے گاوناں بولاں دی جند جان ہندا اے،

***

Song of a Common Lover

Don't love me, my sweet,

like your shadow

for shadows fade at evening

and I want to keep you

right up to to cockcrow ;

nor like pepper

which makes the belly hot

for then I couldn't take you

when I'm hungry ;

nor like a pillow

for we'd be together in the hours of sleep

but scarcely meet by day ;

nor like rice

for once swallowed you think no more of it ;

گیت اِک وِچارے عاشق دا

میہنوں پیار پرچھاویاں وانگ نہ کر
جھڑے پیندیاں شاماں نوں ڈھل جاندے،
میہنوں دلبرا لوڑ تیرے ساتھ دی اے
جھڑا ٹُٹّے نہ گگڑ دی بانگ تیکر !
مرچاں وانگ وی کریں نہ چاہ میری
ڈھِڈّیں پَے کے جنھاں فتور پانا،
نالے دس خاں جدوں فیر میہنوں
لگّی بُھکھ تے کھاں گا کیہ چُنّاں
جانئیں کدی نہ تکیئے وانگ میہنوں
ایس لئی کہ راتاں نوں سَوں کے تے
فیر بِلاں گے کِسراں دن دینویں !
میہنوں جان نہ چاولاں جیہا جنھوں
کھا کے اِکواری طلب نئیں رہندی

nor like soft speeches
for the quickly vanish ;
nor like honey,
sweet indeed but too common.
Love me like a beautiful dream,
your life in the night,
my hope in the day ;
like a piece of money,
ever with me on earth,
and for the great journey
a faithful comrade :
like a calabash,
intact, for drawing water ;
in pieces, bridges for my guitar.

نرم بولاں دی گل وی نئیں بندی
جھڑے جھٹ دا جھٹ وی نئیں رہندے
مٹھی شہد دی گل وی جان ای دے
جھڑی عام بزار چ رُلدی اے !

سوہنے سُفنے نال رلا مینوں
اوہو سُفنا رات دی جند تیری
اوہو سُفنا، دناں دی آس میری
مینوں سمجھ رُپیئے دے نال دا ای
جدا بھوئیں تے ساتھ ہمیش دا اے
نالے ہانی اے پینڈیاں بھاریاں دا
دل کری شبو ترڑا ڈول کہ رُکے
جھڑا اکڈھ کے پانی لیا وُندا اے،
چوکھی شئیاں دی گل جے کھائی وارا
تاراں ہیٹھ دے ٹھمنے جان مینوں !

ڈیوڈ رُبادری :

نیاسالینڈ دا ایہ شاعر سن ترہیہ[۳۰]
دا جم اے، کیمبرج یونیورسٹی وچوں
انگریزی دا ٹرائی پاس لئیا تے انگلستان
وچ ای ریڈیو براڈکاسٹنگ شروع کر دتی،
اجکل اپنے ملک نیاسالینڈ وچ مدرّس اے۔

An African Thunderstorm

From the west
Clouds come hurrying with the wind
Turning
Sharply
Here and there
Like a plague of locusts
Whirling
Tossing up things on its tail
Like a madman chasing nothing.
Pregnant clouds
Ride stately on its back
Gathering to perch on hills
Like dark sinister wings ;
The Wind whistles by
And trees bend to let it pass.
In the village
Screams of delighted children

اِک افریقی طوفانی جھکڑ

بدّل آئے لہندیوں،
ہنیری نال نس کے،
چھیتی چھیتی مُڑدے
تے ایدھر اودھر ٹڈیاں دی دھاڑ وانگ کھاندے گھمن گھیریاں،
ہر شے نوں چھیڑدے
تے کھِدو وانگ رولدے
اُویں جھلّے بندے ہار نسدے تے بھجدے،
نیہری تے سوار بادشاہواں طراں ہو کے
کالے گیھن بدلاں،
چڑیلاں ہار کھنباں نوں کھلاریا
تے ڈیرا لایا پہاڑ تے
رُکھاں سیٹی ماردی ہنیری اگے جھک کے، سِراں نُوں نوالیا، تے رستہ بنالیا
پنڈ وچ پایا کاکو رولا بالاں دب کے
پھیری لیندی نیہری نال نسے رج رج کے

Toss and turn

In the din of whirling wind,

Women—

Babies clinging on their backs—

Dart about

In and out

Madly

The Wind whistles by

Whilst trees bend to let it pass.

Clothes wave like tattered flags

Flying off

To expose dangling breasts

As jaggered blinding flashes

Rumble, tremble, and crack

Amidst the smell of fired smoke

And the pelting march of the storm.

کُنڈ نال بالاں نوں چھوڑ کے سوانیاں
پاگل ہو کے باہر اندر، اندر باہر دوڑیاں
رکھاں ہبّڑا ماردی ہنیری اگے جھک کے، سراں نوں نوالیا، تے رستہ بنالیا

لیراں لیراں پاٹے لیڑے جھنڈے ہار ہلدے
ننگی کیتی چھاتیاں نظارے لئی کھولدے !

جھکڑ دی دھمک نال
فیر کیتے دھوئیں چ
ڈنگ پڑ نگی بجلی
لشکاں مار مار کے
کرے اکھّاں چھنیاں
تے گج گج کنب کے
پٹاکے مارسدی،

******

جوزف کیرلوکی

جوزف کیرلوکی مُلک کینیا دے شہر کیکویو
چ سن اُنتی ۲۹ چ جمّیا، مڈھلی تعلیم مُلک چ لیَن
مگروں انگلستان دی یونیورسٹی کیمبرج چ پڑھدا
رہیا تے بی بی سی چ وی کم کردا رہیا، اجکل
اپنے جدّی مُلک کینیا وِچ اُستاد اے۔

Come away, my Love

Come away, my love, from streets

Where unkind eyes divide,

And shop windows reflect our difference.

In the shelter of my faithful room rest.

There, safe from opinions, being behind

Myself, I can see only you ;

And in my dark eyes your grey

Will dissolve.

The candlelight throws

Two dark shadows on the wall

Which merge into one as I close beside you.

اپنے محبُوب نُوں

آجا سوہنیے گلیاں ول نہ جا
ظُلمی اکھیاں ظُلم کمان جتھّے
اندر ہٹیاں دے جڑے ہوئے شیشے
جھگڑے دوہاں دے نالے وکھا دیندے
بہہ جا میرے چُبارے دی چھتر چھاویں
جتھے لوکاں دی بولیوں ہو اوہلے
صرف تُوں تے تیرا ظہور ہووے
نالے مَیں تے میریاں اکھیاں نُوں
تیرے بناں نہ کُجھ شعور ہووے،
(تاڑی لا کے ویکھیئے اِنج دونویں
وہندیاں وہندیاں وِتھ نہ رُوے کوئی)
میریاں کالیاں اکھّیاں وچ تیری
گو تے کھاندیاں بھوریاں ڈُب جاون،
(نمے) دیوے دے چاننے، کندھ اُتے

When at last the lights are out,

And I feel your hand in mine,

Two human breaths join in one,

And the piano weaves

Its unchallenged harmony.

گُوڑھے دو پرچھاویں نہیں بن جاندے
ساڈے کٹھیاں نال کھلون اُتے
ایکا کر کے دُوئی مٹا دیندے،
دِیوا بُجھدیاں ہتھ وچ ہتھ پا کے
جدوں ساہ ساڈے اِک مِک ہُندے
اودوں ساز دی لَے وچ آ کے تے
سُراں مِٹھیاں مِٹھیاں چھیڑ دیندے

✲ ✲ ✲

ای-ای-یونڈو

ای-ای-یونڈو، وچکارلے افریقہ دی کھبی وکھی وچ
واقعہ ملک کیمرون دا وسنیک اے، تے اپنے نالدے
جوان ہانیاں وچوں چوکھا سرکڈھواں اے،
"کیمرون" دے سرناویں ہیٹھ ایدھا اِک مجموعہ
سن سٹھ وچ پیرس چ چھپیا سی،

❋ ❋ ❋

To You

As the buffalo

Roars with thirst

So my heart

Thirsts for your love

You whose name

Flows in my song

On the banks

of my lament

Hear my call love.

سُن فریاد میری

تیرے حُسن دی دکڑکڈی دُھپ ہیٹھاں (
جھل سکاں نہ تاہنگ ترہیہ تیری
تیرے ہجر چ چاہنگڑاں مارنا واں
پیاسی مَہیں ہووے جویں پانیاں دی
میرے پیار دے بول چ وسدا اے
سوہنا ناں تے صورت حسین تیری
میرے درد فراق دے بنیاں تے
سُن سکیں تے سُن فریاد میری !

ایشیائی نظماں

ہوچی منھ

ہوچی منھ دے ناں توں کون واقف نئیں

وتنام قوم دے ایس وڈے آگو دے کارنامے

اوہدی اپنی قوم توں اڈ تیجی دنیا دے ہر موٹے مارے

غلام یاں نوں ازاد ہوݨے مُلک لئی وڈی آس

امید دواندے نیں،

ایشیا دا ایہہ سرکڈھواں لیڈر اَج ایس دُنیا چ نئیں

پر اوہدی بالی ہوئی اَگ اَج وی ہر ہنیرے چ چانناں

کردیاں ہویاں جھتّے ماڑیاں قوماں نوں حوصلہ تے اُدّم دیندی

اے اوتھے ظالم طاقتاں لئی فناہی دی دس وی پاندی اے،

ہوچی منھ دی ایہہ نظم جیل چ لکھی گئی سی،

Hard is the Road of Life

Having climbed over steep mountains and high peaks,

How should I expect on the plains to meet greater danger ?

In the mountains, I met the tiger and came out unscathed,

On the plains, I encountered man, and was thrown into prison.

I was a representative of Vietnam.

On my way to China to meet an important personage.

On the quiet road a sudden storm broke loose,

And I was thrust into jail as an honoured guest.

حیاتی دیاں آوکڑاں

جنھیں اُچیاں ٹیسیاں ٹپ لئیاں
رڑے والیاں آوکھتاں جاندا کیہ؟
شینہاں نال پہاڑ چ لا آہڑا
سوا دھان سموچڑا پرتیا ساں
ڈاہڈے ٹکرے رڑے دے لوک مینوں
بندی خانیاں وِچ چا سٹیونیں!
وڈے لوک تُوں مِلن دی تاہنگ پچھے
وتنام وتّوں چین ٹھلیا ساں
آن پیا طوفان نے اچن چیتی
ڈاہڈی سم سمان جیئ سڑک اُتے
اوتھے خاص پراؤنیاں وانگ مینوں
ہتھو ہتھ لے کے جیلے ڈکیونیں،

I am a straight forward man, with no crime on
my conscience,

But I was accused of being a spy for China

So life, you see, is never a very smooth business

And now the present bristles with difficulties.

— o —

آدم زاد ئیں سدّھا تے پدھرا ہاں
کسے جُرم دا دوس وی نیئیں سر تے
مُلک چین دی مُخبری ئیں کرناں
بدو بدی الزام چا لائیو نیں ،
گل نتری اَنج اخیر لوکو
سُوکھی جندڑی کسے دی لنگھدی نیئیں
پُچھّو اَج دی بات تے عرض کرناں
ایہوی بھری جے آڈ گڑاں نال ڈاہڈی ،

* * *

انقلابی عرباں دی سوگند

جسراں ایس سرناویں توں دِسدا اے

ایہہ فلسطین دی آزادی دے جتناں اندر

رُجھے کھُبے اوہناں انقلابی عرباں دی سوگند لے

جہڑے عاصفہ ناں دی جماعت ہیٹھ سردھڑ دی

بازی لائی بیٹھے نیں،

"No peaceful solution, no surrender, a million noes".

"No peaceful solution, no surrender, a million noes".

In the name of all-conquering

"Assifa" we loudly shout the oath.

Every bleeding wound the oath cries.

The shouts of the oath pierce the skies.

"No peaceful solution, no surrender, a million noes".

Never will our people hang their heads low.

Marching along the road to victory with big strides.

Holding their heads high.

"No-peaceful solution, no surrender, a million noes".

اِنقلابی عرباں دی سوگند

ہار منّی رئی تے اِک پاسے
اساں صلح صفائی وی نئیں کرنی
ساڈی ناں اے لکھ کروڑ واری

ٹل لاکے اسی ٹگنڈ کھاندے
جدھی کڑک اسماناں نوں وِنھدی اے
سوہنہ جُھکدے لبڑے پھٹ ساڈے
لیندے ناں نالے اوسے عاصفہ دا
دھاک جدھی اے کل مخلوق اندر

ہار منّی رئی تے اک پاسے
اساں صلح صفائی دی نئیں کرنی
ساڈی ناں اے لکھ کروڑ واری،

کدی سیس نوان نہ لوک ساڈے
ودھن سدا اوہ جت دی راہ اُتے
اُچّا سر کرکے مارو مار کردے،

ہار منّی رئی تے اک پاسے

Our people bearing arms
will never stop their march

Till the dawn of liberation
glows.

Together with our martyrs.
bullets and arms, we shout.

"No peaceful solution, no
surrender, a million noes".

اساں صلح صفائی وی نئیں کرنی
ساڈی ناں اے لکھ کروڑ واری،

آپو آپنے بنھ ہتھیار لوکی
دھاوا بولنوں اُکدے تھکدے نئیں
چلدے رہن گے سدا او جد تائیں
ٹھکے فجر نہ پوری ازادیاں دی !
اسی نال شہیداں تے گولیاں دے
رُل مِل کے لانیں آں اک نعرہ
ہار منّنی رہی تے اک پاسے
اساں صلح صفائی وی نئیں کرنی
ساڈی ناں اے لکھ کروڑ واری!

ماؤزے تنگ

بیاسی ورہیاں توں کجھ اُتے چین جہے عظیم ملک دا ایہہ وڈا لیڈر اپنی حیاتی چ ای کلاسک ہو گیا اے تے ۸۰ کروڑ چینی اج دی ایدی چھتر چھاویں ترقی دیاں منزلاں مار رہے نیں،

ماؤ نے اپنی قوم دی جہڑی خدمت کیتی اے، اوہ تاریخ چ ہمیش زندہ رہے گی۔ ایہہ خدمت کدی بحثاں چ اپنی گل منوا کے کیتی تے کدی لیکھاں راہیں انقلاب دی اگ لا کے، جدوں ہتھیار چکنے پئے تے پہلوں جپان نال دو دو ہتھ کیتے فیر چیانگ دی فوجاں نال پورے چار سال دی جنگ مگروں اوہنوں فنا کر کے پہلی اکتوبر ۱۹۴۹ء نوں اوس آزاد ملک دی نینہ رکھی جدا ناں عوامی جمہوریہ چین اے۔

تاری

ینگ سی دریا نوں پار کرن لئی ماؤ نے اپنی مہم دا مڈھ مٹی چھونجہ[٥٦] وچ وچانگ سے تے بنھیا، جُون وچ دوجی واری ہنکاؤ ولوں تے تیجی واری ہن یانگ توں تاری شروع کیتی۔

چنگ شاہ صوبہ ہونان دا راج گھر اے، وڈا گورو کنفوشیس نوں آکھیا گیا اے، وشن پہاڑ دا رُتبہ دیوی دا رُتبہ اکھواندا اے، دیوی بابت مشہور اے پئی سویرے دھند تے شامیں مینہ کنی لیاوندی اے۔

Swimming

Having just drunk the Changsha waters,

Already I taste the Wuchang fish ;

Swimming across the ten-thousand-li-long Yangtse

Deep I gaze my fill into far Chu skies ;

Heedless of boisterous winds and buffeting waves.

Better this seemed than leisurely pacing home courtyards :

Today I have indeed obtained my release.

The Master had said on the river bank :

'Thus do all things flow away' !

تاری

چنگ شادے (مٹھڑے) پانیاں نوں
پینڈے سارا ای مینوں اِنج جاپیا سی
جویں مچھّی وچانگ دی چکھ لئی اے،
پار کردیاں لمے دریا نوں مَیں
تارڑی لا اسماناں نوں تکناواں
وادیاں چیکدیاں رہن پرواہ کوئی نہیں
ہُجّاں ماردیاں لہراں دی فکر کوئی نہیں
چنگا آہرا اے (ایسراں رُجھ جانا)
اپنے وہڑے نویکلے پھرن نالوں!
حقی گل اے (پوری) رہائی میری
ہوئی اَج اے کھُل کے (دسناواں)!
وڈے گورو دریا تے آکھیا سی
سبھے اوکڑاں ایسراں رُڑھدیاں نیں

A breeze stirs the booms.

Quiet the Tortoise and Snake stay,

While great plans grow apace:

A bridge flies its north-south span.

Common thoroughfare made of nature's moat.

Yet to come the rocky dam athwart the western reaches.

Cutting asunder the mists and rains of Wushan,

Till a calm lake rises in the precipitous gorges.

The goddess, should she still be alive,

Shall marvel at a changed world.

ڈکے کاٹھ دے وانال ہلدے نیں
دُوجے پاسے نیں قیم پہاڑ دونویں
ایہدے نال اے زور منصوبیاں دا !
اک پُل نے قدرتی کھائی اُتے
اُتر دکھنی لانبھ نوں کج کے تے
لوکاں واسطے لانگھا بنایا اے،
لہندی لانبھ والے (اوس پار) حالی
دُسّر لنگھدیاں دُھند تے مینہہ وچوں
نگرّ بنھ دریا تے وجنا اے،
سِدھی تنگ (ڈراؤنیاں) گھاٹیاں وِچ
اُہدے نال ای چھمب اک پنگرے گی
چُپ چاپ، پُختت، (خموش ڈاہڈی) !
وشن پہاڑ دی دیوی جے رہی جیندی
بدلی دنیا نوں ویکھ کے (اکواری)
دنگ ہووے گی حیرتاں نال ڈاہڈی !

لانگ مارچ

لانگ مارچ اوہ تاریخی پینڈا اے جہڑا سُرخ فوج
نے ۱۶ اکتوبر سن چوتی [۳۴] نُوں کیانگسی توں شروع کیتا،
رستے وچ دساں صوبیاں اندر لڑائیاں بھڑدیاں ایہہ
سفر سن پینتی [۳۵] وچ اکتوبر دے مہینے ای مُکیا۔ اٹھ
ہزار میلاں دی ایہہ مہم شینسی تے جا مُکّی جتھّے جپانیاں
دے خلاف نواں مورچہ لگّا،
اِک لکھ جنیاں، سوانیاں تے بالاں دی ایس فوج
وچوں دساں پچھّے اِک جی جیوندا بچیا۔

The Long March

The Red Army feared not its Long March trials.

The thousand crags and torrents but easy miles.

The Five Ridges outspread like softening ripples,

The Wumeng Range contoured as bouncing mud pills.

Let the waves of Golden sands beat on precipices warm.

And the bridge at Tatu confront it with iron chains cold.

لانگ مارچ

لمّے پینڈے دی سب ازمائشاں توں،
سُرخ فوج سی بے پرواہ اُکّا،
ایویں ٹپ چٹاناں ہزار لیٹاں
نالے (شوکدے) کئی طوفان ٹھلّے
(واہوا) سفر سوکھلڑا لنگھیا سی!
پنجاں ٹیسیاں باہیاں کھلاریاں سن
جویں گُولیاں لہراں دا جال ہووے
ومنگ پہاڑ دے لہریئے ول کھاندے
ٹپدے نرم گرولیاں وانگ جاپن،
(ایسے طراں ای) گرم اُچیائیاں تے
سدا کرن چڑھائیاں (سرد) لہراں
تاتو پل والے ٹھنڈے ٹھار سنگل
(رستہ) لہراں دا ڈک دے رہن نالے!

What joy over Minshan's thousand li of snow.

The Army thence became all smiles

کیڈا مزا سی منشن پہاڑ اتے
کٹیاں کوہاں تے کھلری برف (مدھی)
منزل کٹ اخیر لئی فوج ساڈی
خوشی نال سی آپیوں باہر ہوئی !

چنگ کانگ شان پہاڑ

چنگ کانگ شان اِک لمّا چوڑا پہاڑی
سلسلہ اے جتھے سن ستائی وچ پہلا انقلابی
کیمپ لگا سی، ہوانگ ینگ چی ایسے پہاڑ
دی اک وسوں اے،
سن ستائی[27] تے اٹھائی[28] وچ ایتھے بڑے
وڈے معرکے ہوئے، تے کیو منتانگ
فوجاں نے ایس مورچے تے کئی واری
چڑھائیاں کیتیاں سن،

Chingkangshan

Below the mountain in full view our flags and banners.

As up the mountain respond our bugles and drums ;

The enemy have us encircled a myriad folds.

Unconcerned we just remain.

Long ago we had our ramparts sternly built.

The people's will further fortresses had forged :

Hark over Huangyangchieh the cannons loudly boom,

Announcing their army in the dark had fled.

چنگ کانگ شاں پہاڑ

بھرویں چھَب نال علم نشان ساڈے تھلّے پہاڑ دے شان وکھالئے نیں،
اوسے طراں نقارے تے بِگل ساڈے اُتے ٹیسی تے مان ودھالئے نیں،
بھانویں دشمناں گِیا لویٹ سانوں چواں پاسیوں فیروی اُسی سارے،
بے فکر تے بے پرواہ ہو کے اپنی دُھن چ لگے آں کم کارے،
پیڈے دمدمے (اپنے اوہلیاں لئی) ہوئیاں مُدتاں اسی بنالئے سن
بُرج قلعے وی عزم تے اُدم والے لوکاں پہلوں ای آپ ودھالئے سن
سنوواج ہوانگ ینگ چی اتے اچی گرج توپاں دی ایہہ دسدی اے
(بھاجڑ پئی اے دشمناں وچ ڈاہڈی) اوہدی فوج ہنیریاں چ نس گئی اے

∆∇∆∇∆

لوئی پان پہاڑ

لوئی پان اِک سِدھے تُک لم سلمے
پہاڑ دا ناں اے جتھے ستمبر سن پینتی[۳۵]
وِچ سُرخ فوج معرکے مار دی ہوئی دُشمن
اُتے ٹُٹ پئی،

لمی جھالر دا اشارہ اوس کہانی ول اے
جد ہُن خنزادے دے اک سورمے
وُوتی شہنشاہ کولوں اجئی رسی
منگی جد ے نال اوہ جنوبی یُوایہ
دے بادشاہ نوں بنھ کے قیدی بنا لیندا،
بھُورا ناگ جپانیاں نوں آکھیا گیا اے،

Mount Liupan

Under high skies and fleecy clouds.

We, watching wild geese dissolving South,

Agreed that he who fails to reach the Great Wall could hardly be the hero ;

Reckoning up, already we had come twenty thousand li :

On the high Summit of Mount Liupan

Our banners freely wave in the western breeze.

Ready this day the long tassel in our hands,

When shall we truss up that Gray Dragon ?

لوئی پاں پہاڑ

اُچے اسماناں دے تھلے
ویکھ رئے ساں چٹے چٹے بدلاں اندر
ہنس وچارے آپ مُہارے
دکھن پاسے اُڈ دے تے غیب ہُندے جاندے!

ساڈی (سب دی) ایہہ راۓ ہوئی
جہڑا وڈی کندھ نہ اپڑے
اوہ غازی اکھوا نئیں سکدا،
(رل کے) اساں اندازہ لایا (تے ایہہ ڈِٹھّا)
ست ہزاراں میلاں توں کجھ گھٹواں پینڈا
ہن تک بہادر فوج اساڈی کجھ لیاسی،
لوئی پاں پہاڑ دی اُچّی ٹیسی اُتے
جھنڈے ساڈے لہندی واء وچ
کُھلے ڈُلے ہل رئے نیں
اج تیار اسی آں سارے
لمّی جھالر دی پھاہی دے نال شتابی
دشمن بھورے ناگ نوں کس کے جُوڑ دیاں گے!

چنگ شا

ایہہ نظم چنگ شاہ دے بارے وچ جھڑا صوبے
ہونان دا راج گھر اے، ایتھوں دے آل دوالے
تے قدرتی نظاریاں دا ذکر کردیاں ہویاں ماؤ نے
ماضی دے انیریاں وچ جھاتی پائی اے تے
اپنے اوہناں جماتیاں نوں یاد کیتا اے جھڑے
اوہدی اگوائی ہیٹھ سن تیراں توں اٹھاراں تیک
انقلابی کم کردے رہے، بڑھکی حاکم صوبے دے
اوس ویلے دے ظالم گورنر نیں جنھاں بڑی
اَتے چُکی ہوئی سی تے ظلم کرن تے لک بنھیا
ہویا سی، ———

٭٭٭

Changsha

In the keen autumn slone stood I

Where Hsiang waters northward sped

Round the point of Orange Isle.

I saw the thousand hills crimsoned through

By their serried woods deep-dyed

And on waters translucent green

Strove a hundred ships :

چنگ شا

بھرویں خزاں (دی رت چ) کلّم کلّا جنتھے مَیں ساں
اوتھے پتھے چاؤ دے ٹاپو دا چکّر کٹ کے
دریا* دے پانی (دے ریلے)
اگے اگے ودھدے ودھدے
پہاڑ دے پاسے جاندے۔
ایہہ وی ڈِٹھا، پہاڑ ہزاراں
نالو نال کھلوتے گُوڑھے رنگ چ رنگے جنگلاں پاروں
سُوہے لال پئے جاپن،
ایہہ وی تکیا
ساوے رنگ دے نترے نترے پانی اُپر
جہاز کئی پئے چلدے

[*سیانگ دریا]

To far horizons eagles scourged,

Over clear depths fishes glided :

Thus fought all creatures for freedom beneath the frosty sky,

Awed by infinitudes

I questioned : "This great eternal earth

Who willed its fall and rise ?"

Hand in hand with companions we used to come;

Vivid yet

Those salient months and years :

Young then we were, school mates,

At life's full flowering, filled

With the scholar's enthusiasm,

Criticising without let :

Advice on national affairs,

Exhortation or exposure with the written word :

دُور دراڈے اسماناں تے جھپٹن کجھ عقاب
تے دِسدیاں ڈنگھیاٹیاں دیوچ مچھیاں ترن اڈول،
ایس طراں سی کل مخلوق
رُکھے جتے اسماناں تھلے
اپنی آزادی دے جتناں اندر رُجھی کھُبی !
ایہہ بے انت خلاواں تکدا
مَیں حیرت دی مُورت بنیا ایہہ کچھ بیٹھا
اس ابدی دنیا نوں کنھے ڈھایا فیر بنایا ؟

کُھنگیاں پا کے کسراں بیلی آؤندے سن
اج وی ڈاہڈا یاد اے، اوہو سال مہینے یاداں اندر کھُبے نیں
ایہہ او وقت سی میرے جماتی
(میرے واکن) گبھرو اسکولاں دے مُنڈے، چھیل جوان
علم دی دھن وچ مست جشیلے
بے دھڑکے بے چنتے ہو کے نکتہ چینی کردے سن
مسلے ملک دے بحث چ آؤندے تے راء دیندے
لیکھاں راہیں نصیحتاں کردے نالے عیباں دا گھُنڈ چکدے !
سچ پچھو تے مَیں ایہہ کہناں

Truly as dung those mighty warlords in our eyes,

Remember still

How we, venturing midstream, struck the waves

And impeded the swift sails ?

اودوں دے ایہہ بڑھکی حاکم
نظریں اُکا نیئیں سی جچدے
سانوں اج وی یاد اے کسراں
گھُمن گھیراں دیوچ ہٹھل کے
لہراں نال وی کھہندے کھہندے
تیز جہازاں نوں ساں ٹھلدے!

☆☆☆

سنہری سارس دی لاٹ

ینگ سی دریا تے کھلوتی سنہری سارس والی لاٹ
ایسے ناں دے پہاڑ اُتے بنی ہوئی اے،
روائت مُوجب ایہہ لاٹ اوس
واقعے دی یادگری اے جد اک اللہ
دا بندہ اک امر سنہری سارس تے اسوار
ایتھوں لنگھیا سی تے آپے وی امر ہوگیا سی،
ایس لاٹ دی عام لوکاں توں اڈ شاعراں تے
عالماں وچ بڑی منتا اے۔

Golden Crane Tower

Boundless and vague the nine channels poured over the land,

Steady and calm the one track threaded north to south

In the grey blurred cobweb of mist and rain,

The hills Tortoise and Snake held the great Kiang trapped.

Who knows whither the Golden Crane went,

سُنہری سارس دی لاٹ

(دُھلّی رڑی) زمین تے (تکیا مَیں)
(رینگ سی دریا دے) نوں نالے
گُھر وچ ڈُبے، حدوں باہر ہو کے
(آپو اپنی دُھن چ) وگ رئے سی،
(نالو نال) اک پٹڑی (ریل دی سی)
چپ چاپ نچنت خموش ڈاہڈی
لیکاں ماردی جاندی جنوب ولے،
دُھند مینہ دے دھندلے جال اندر
وڈے سارے کیانگ (دا گل پھڑ کے)
پچھاہی پار کھلوتے سی) پہاڑ دونویں
کنّوں خبر اے سارس گیا کتھّے
سونے وانگ چمکدے (پراں والا)
اپنی یاد چ چھڈ کے اک تیرتھ

Leaving but a shrine for pilgrims ?

I pour a libation on the foam,

My heartbeat upsurging with the waves.

— o —

آن والے زیارت دے شونقیاں لئی ،
(ایسے وُہن چ) پانی دی جھگ تے مَیں
اک گھُٹ شراب دا بھینٹ کیتا
(ایہدے نال ای) آپیوں باہر ہویا
لہراں وانگ دریا دی دل میرا !

چنگ کانگ شان تے مڑ آؤنا

ایہہ نظم چنگ کانگ شان تے دوجے پھیرے دا ذکر کردی اے، اپنی پرانی ٹھاہر تے پہنچ کے ماؤ پچھلے اٹھتیّ ورھیاں ول پرت کے ویکھدا اے تے حران ہوندا اے کہ کسراں ہر شے بدل گئی اے، پچھلی اوکڑاں یاد کردیاں ہویاں اوہدا دِل ہور ودھ جاندا اے تے اِک پیغام دی صورت وچ اِنج ڈھلدا اے کہ حوصلے تے اُدّم اگے کوئی اوکڑ اوکڑ نئیں رہندی،

ایہہ نظم رسالہ پیکنگ ریویو دے سن چھہتّر دے پہلے شمارے وچ چھپی اے

Chingkangshan Revisited

I have long aspired to reach for the clouds,

Again I come from afar

To climb Chingkangshan, our old haunt.

Past scenes are transformed,

Orioles sing, swallows swirl,

Streams purl everywhere

And the road mounts skyward.

چنگ کانگ شان تے مُڑ آؤنا

چوکھے چر توں مَیں لک بنھیا سی
کیسے طراں جاواں کول بدلاں دے،
دُوروں فیر مَیں چل کے آیا واں
چنگ کانگ تے چڑھن دا شوق لَے کے
شوق گُدیا اوسے پہاڑ دا اے
جہڑی ٹھاہر اے اپنی واریاں دی!
مَیں حران آں کسراں (رہن تیکر)
پِشلے منظراں دی کایا پلٹ ہوئی
(سوہنے) پراں والے پنچھی چہکدے نیں
چکر کھاندیاں نے رکتے ابابیلاں
وگدے نالیاں شور مچایا اے
پیہا (ویکھ) پہاڑ دا اِنج جاپے
جویں جا اسماناں تے اپڑے گا!

Once Huangyangchieh is passed

No other perilous place calls for a glance.

Wind and thunder are stirring,

Flags and banners are flying

Wherever men live.

Thirty-eight years are fled

With a mere snap of the fingers.

We can clasp the moon in the Ninth Heaven

And seize turtles deep down in the Five Seas :

We'll return amid triumphant song and laughter.

ہونگ یانگ چی ٹپ کے اِکواری
آوکڑ کوئی وی نظری جچدی نئیں
وائو گدی اے، بدّل کڑکدے نیں
جھنڈے وسواں وچ پئے ہلدے نیں
عجب گل اے کسراں تیر ہوئے
چُٹکی ماریاں (عُمر دے) ورھے ٹھُتّی !
اَسیں ناؤیں اسمان دے چن نوں وی
(زیر کر لیئے) جپھا مار کے تے
نالے جائیے تے ڈونگھیاں پانیاں وِچ
سارے کچھوآں نوں بِلے لا دیئے !
اَسیں پرتاں گے فیر وی (ویکھ لینا)
جتّے گاؤن تے ہاسیاں نال (چھیتی)
آؤکھی شے نئیں کوئی جہان اندر
اِکو شرط اُچیائیاں تے چڑھن دی اے
ڈاہڈا حوصلہ تے وڈا اُدّم ہووے !

امریکی حبشی نظمیں

جُولیا فیلڈز

امریکہ دی حبشی شاعرہ اے جنھیں
الباما ریاست چ جنم لیا، نیویارک چ
رہن توں اڈ کجھ چر لئی سکاٹلینڈ چ پڑھدی
رہی، اجکل برمنگھم دے اک ہائی سکول چ
انگریزی پڑھاندی اے،

I Heard a Young Man Saying

I heard a young man saying
In the green afternoon,
In the sun-swept afternoon,
In the bees drone afternoon,
In the peaceful, splendid afternoon,
"- War -
There's talk of war
Another decade. Another war.
One grown-up generation toward war.
Somehow, I planned on living.
What was the matter withe me ?
War. There's talk of war"
I, a woman, listened by the door,

جنگ

مَیں ڈٹھا اک چھیل جوان،
بھن بھن کردی شکل دُپہریں
ساوی، چُپ چپیتی شامیں
(اُٹھ اُٹھ) آکھے (اُبڑ واہئیں)
"دس ورہیاں دے مگروں بھوں کے جنگ آئی جے جنگ!
اک مُکّی سی دُوجی آئی
(سجرے سوہنے) گبھرواں تے
جنگ دی نیر مصیبت آئی
مَیں تے کسے نہ کسے طراں وی زندہ رہنا سکھ لیا سی
مَیں کیہ کیتا بھیڑ
بیلیو جنگ آئی جے جنگ"
مَیں انبھول (غماں دی ماری)
ٹُٹے بوہے نال کھلوتی

By the broken-hinged door,

"I somehow planned on living."

Something plans these things.

The echo of the innocent words

Squirmed after me down the stairs,

Something plans these things . . . .

ایہہ گنسو پئی ساں لیندی
"میں تے کسے نہ کسے طراں وی زندہ رہنا سکھ لیا سی"
ایہہ کارے ایہہ مسلے سارے
طاقت کوئی دھر درگاہوں
آپ سوارے (آپ وگاڑے)
پوڑی لہندیاں میرے کنّیں
چوکھے چرتک گونج رئے سن
ایہہ معصوم تے سِدھے کلمے
ایہہ کارے ایہہ مسلے سارے
طاقت کوئی دھر درگاہوں
آپ سوارے آپ وگاڑے . . . !

کیلون ہرنٹن

پچّھوں ٹینسی ریاست دا اے، امریکہ دا ایہہ حبشی
شاعر جنوبی ریاستاں دے کئی کالجاں چ انگریزی
زبان دا اُستاد رہیا، ایہنے کئی ڈرامے وی لکھے
جہڑے سٹیج تے کھیڈے گئے، اجکل اپنے ٹُکّر
پانی دی خاطر نیویارک دا وسنیک اے، تے لکھ
پڑھ کے گزارا کردا اے، اک نظماں والے رسالے
دی اڈیٹری وی کردا اے،

*****

The Distant Drum

I am not a metaphor or symbol.
This you hear is not the wind in the trees,
Nor a cat being maimed in the street.
I am being maimed in the street.
It is I who weep, laugh, feel pain or joy,
Speak this because I exist.
This is my voice.
These words are my words,
My mouth speaks them,
My hand writes
I am a poet.

ڈھنگا

مَیں اشاریاں وچ نئیں گل کردا
رہتھوں حق تے سچ وی چھڈ دا نئیں،
نئیں اواز ایہہ جھلدے جھکڑاں دی
بُلّ رکتے بزار چ نئیں کوہندے!
ایہہ تے میں جے وچ بزار جنھوں
ٹولا کر کے مار کے سٹیا نئیں

ایہوی مَیں جے سُنو اواز میری
میرا ہسّنا بولنا خوش ہونا
ڈھائیں مارنا وِلکنا رو لینا
راڈواڈ) جے روپ ایہہ جندڑی دے
ایہو میری اواز تے بول میرے
مونھوں بولناں تے ہتھیں لکھناں واں
مَیں ہاں شاعر تے شعر شعار میرا

It is my fist you hear

Beating against your ear.

شعر ڈھال تے شعر ہتھیار میرا
تہاڈے کنّاں دے ڈھول تے بول میرا
وجدا روے گا ٹمکیاں وانگ سدا

الیور لاگرون

امریکہ دا حبشی شاعر ڈیٹرائٹ پبلک سکول
وِچ فنّی تعلیم دیندا اے، شاعری دے نال
نال بُت بناون پاروں وی بڑا مشہور اے۔

*****

THIS HOUR

(written after war)

In this the hour of new reckonings !
In this the hour when men pray for dawn
When bayonet and barbed wire
Guard the steps.
And all the blood banks drain.
In this the hour when
Freedom's promise is
Torn and hacked
To waver in the wind-
And piled high at its feet
The carnage, dross;
And dung
Of all the passions-
And worms and fishes
Gather for the feast-

نازک ویلا

نویں لیکھے چکان دا (فیر مڈھوں) ویلا آن ہویا
ایہہ او ویلا اے جد مخلوق ساری ہلّاں لیندی سویل اُڈیکدی اے
ایسے ویلے بروہاں دی پوڑیاں تے
کنڈے والیاں تاراں وچھاکے تے
پہرہ رفل بندوق دا لگدا اے
نالے (جنگ دے پھٹڑاں لئی) ڈاہڈی
لوٹ خون دے ٹکیاں آوندی اے

ایسے ویلے ای وعدے ازادیاں دے
وانگ پاٹیاں لیراں دے کھس کے تے
بُلّے وا ء دے چڑھ کے اُڈ دے نیں
ایسے ویلے دے پیراں تے ڈھیر ہندا
رہند کھوہند ای سدھراں کٹھیاں دا
فیر کیڑے مکوڑے جنور آوندے
پرے بنھ کے کھان ضیافتاں لئی

In this the hour
When the planners meet,
Hear !
Lest greedy men set bargaining
Again,
O planners hear !
My speech is simple,
You read it from the footfalls
Of my past.
It is my blood !
My hands !
My body !
Seeding deep across these ways
It is my buried tongues of hope-
Struck dumb by fire and
Drowned in lifeless sod-
Still crying out for life !

ایہو ویلا اے پرھیا دے بیٹھنے دا

ایدوں پہلوں کہ لالچی لوبھیاں نوں ملے فیر موقع سودے بازیاں دا

سنو کن دھر کے کٹھے ہوئے پنچو

سنو گل میری سدھی پدھری اے

جھاتی پا کے پشاں نوں مڑ ویکھو

سنو رج کے قدماں دی واج میری

نالے یاد رکھو

ایہناں ساریاں راہواں تے توڑ تیکر

میری رت، وجود تے دونہہ ہتھاں

رستیاں ڈنگھیاں ڈنگھیاں لائیاں نیں !

ایہو میریاں جیباں نیں آس بھریاں

بھاویں سڑ کے جھڑیاں گنگ ہویاں

نالے ڈب گئیاں ڈھیماں ہیٹھ آ کے

ہن تیک وی رو کرلا کے تے

ترلے جندڑی واسطے لیندیاں نیں !

ہٹلر کا عروج و زوال

(تیسرا ایڈیشن)

سائز : ۲/۱ ۶" × ۱۰" ❖ ضخامت : ۱۶۰۰ صفحات

تصنیف : ولیم ایل شائرر
ترجمہ : غلام رسول مہر

- جلد اوّل کی مقبولیت کے بعد جلد دوم اور جلد سوم بھی شائع ہو گئی ہیں۔
- دوسری عالمگیر جنگ کے خاتمہ پر نازیوں کو اپنے فائل تلف کرنے کی مہلت ملنے سے پہلے ہی اتحادیوں نے ان سے تمام ریکارڈ اپنے قبضے میں لے لیا۔
- ہٹلر کی نجی زندگی کے حالات۔ اس کے معاشقے۔
- اس کی مجنونانہ کیفیتیں اور خودکشی کی تمام تفصیل درج ہے۔ بمعہ نقشہ جات۔

قیمت :- جلد اوّل : -/۲۰، جلد دوم -/۲۵
جلد سوم : -/۲۵ روپے

شیخ غلام علی اینڈ سنز، پبلشرز!

ادبی مارکیٹ • چوک انارکلی • لاہور

افریقہ اور ایشیا کے مظلوم اور محکوم افراد کی گمبھیر اور توانا
آوازوں کے عکس — ہوچی منہ، ماؤزے تنگ اور
حبشی شاعروں کی نظموں کے تراجم جنھیں ایس ایم اختر
نے پنجابی کے رنگ میں گھول کر شاعری کو نیا رنگ اور
تراجم کو نیا ڈھنگ عطا کیا ہے۔